

King for Three Days

Třídenní král

audio 11

Godfrey de Bouillon was a famous warrior, a daring general and bold leader of men, who gained victories in several countries. And so, in the year 1095, when the first Crusade came to be arranged, he was entrusted with the command of one of the armies and led it across Europe in the historic march to the Holy Land.

Like many a great soldier of his period, Godfrey was a cruel man, and, above all, he hated the Jews.

“In this, our Holy War,” he said to his men, “we shall slay all the children of Israel wherever we shall fall in with them. I shall not rest content until I have exterminated the Jews.”

True to his inhuman oath, Godfrey and his soldiers massacred large numbers of Jews. They did this without pity or mercy, saying: “We are performing a sacred duty, for we have the blessings of the priests on our enterprise.”

Godfrey felt sure he would be victorious, but he also wanted to obtain the blessing of a rabbi. It was a curious desire, but in those days such things were not considered at all strange, and so Godfrey de Bouillon sent for the learned Rabbi Solomon ben Isaac, better known by his world-famed name of Rashi.

Rashi, one of the wisest sages of the Jews, came to Godfrey, and the two men stood facing each other.

“Thou hast heard of my undertaking to capture Jerusalem,” said Godfrey, haughtily. “I demand thy blessing on my venture.”

“Blessings are not in the gift of man; they are bestowed by Heaven – on worthy objects,” answered Rashi.

“Trifle not with words,” retorted the warrior, “or they may cost thee dear. A holy man can invoke a blessing.”

But Rashi was not afraid. He was becoming an old man then, but he was as brave as the swaggering soldier, and he faced Godfrey unflinchingly.

“I can make no claim on the God of Israel on behalf of one who has sworn to destroy all the descendants of His chosen people,” he said.

“So, ho!” exclaimed Godfrey, “you defy me.”

Godfrey de Bouillon byl slavný válečník, odvážný generál a neohrožený vůdce, který získal vítězství v několika zemích. A tak v roce 1095, když se začala připravovat první Křížová výprava, mu byla svěřena jedna z armád a on ji vedl Evropou v historickém pochodu do Svaté země.

Jako mnoho velkých vojáků jeho doby, Godfrey byl krutý člověk a nade vše nenáviděl Židy.

„V této naší svaté válce,“ řekl svým mužům, „zavraždíme všechny děti Izraele, kdekoli na ně připadneme. Nebudu spokojen, dokud Židy nevyhladím.“

Věren své nelidské přísaze, Godfrey a jeho vojáci povraždili velké množství Židů. Udělali to bez jakéhokoli soucitu nebo milosti. Říkali: „Konáme svatou povinnost, neboť našemu konání dali kněží požehnání.“

Godfrey si byl jist svým vítězstvím, ale chtěl také získat požehnání od rabiho. Byla to zvláštní žádost, ale v těch dnech se takové věci vůbec nepovažovaly za podivné, a tak Godfrey de Bouillon poslal pro učeného rabiho Šloma ben Jicchaka, známějšího pod světově proslulým jménem Raši.

Raši, jeden z nejmoudřejších židovských učenců, přišel ke Godfreyovi a ti dva muži stáli tváří v tvář.

„Slyšel jsi o mém závazku dobýt Jeruzalém,“ řekl Godfrey povýšeně. „Žádám od tebe požehnání pro mé počínání.“

„Požehnání není lidský dar, udílí je nebe tomu, co je toho hodno,“ odpověděl Raši.

„Nehraj si se slovíčky,“ odseknul bojovník, „nebo ti přijdou draho. Svatý muž smí dát požehnání.“

Ale Raši se nebál. Byl to už téměř stařec, ale byl tak statečný jako ten pyšný voják, a hleděl na Godfreye neohroženě.

„Nemůžu žádat Boha Izraele jménem někoho, kdo přísahal, že zničí všechny potomky Jeho vyvoleného lidu,“ řekl.

„Tak tedy!“ vykřikl Godfrey. „Ty mi vzdoruješ.“

But he stopped his angry words abruptly. He had no wish to quarrel with any holy man, for that might make him nervous. And nervousness, then, was misunderstood as superstition. Besides, the rabbi might curse him.

“**If you will not bless¹**,” he said, “perhaps you will deign to raise the veil of the future for me. You wise men of the Jews are seers and can foretell events – so they say. A hundred thousand chariots filled with soldiers brave, determined and strong, are at my command. Tell me, shall I succeed, or fail?”

“Thou wilt do both.” Rashi replied.

“What mean you?” demanded Godfrey, angrily.

“This. Jerusalem will fall to thee. So it is ordained, and thou wilt become its king.”

“Ha, ha! So you deem it wisest to pronounce a blessing after all,” interrupted Godfrey. “I am content.”

“I have not spoken all,” said the rabbi, gravely. “Three days wilt thou rule and no more.”

Godfrey turned pale.

“Shall I return?” he asked, slowly.

“Not with thy multitude of chariots. Thy vast army will have dwindled to three horses and three men when thou reachest this city.”

“Enough,” cried Godfrey. “If you think to affright me with these ominous words, you fail in your intent. And hearken, Rabbi of the Jews, your words shall be remembered. Should they prove incorrect in the minutest detail – if I am King of Jerusalem for four days, or return with four horsemen – you shall pay the penalty of a false prophet and shall be consigned to the flames. Do you understand? You shall be put to death.”

“I understand well,” returned Rashi, quite unmoved, “it is a sentence which you and your kind love to pronounce with or without the sanction of those whom you call your holy men. It is not I who fear, Godfrey de Bouillon. I seek not to peer into the future to assure my own safety.”

Ale náhle s hněvivými slovy přestal. Rozhodně si nepřál dostat se do sporu se svatým mužem, protože to mohlo způsobit, že by znervózněl. A nervozita bývala tehdy mylně pokládána za modlářství. Mimoto by ho rabi mohl proklít.

„Pokud mi nepožehnáš,“ řekl, „snad bys mohl ráčit pro mě nadzvednout závoj budoucnosti. Vy židovští mudrci jste jasnovidci a můžete předpovídat události – to se povídá. Pod mým velením je sto tisíc vozů statečných, odhodlaných a silných vojáků. Řekni mi, budu mít úspěch nebo prohrají?“

„Obojí,“ odpověděl Raši.

„Co to znamená?“ dožadoval se rozzlobeně Godfrey.

„Toto. Jeruzalém ti podlehne. Tak je ustanoveno. A ty se staneš jeho králem.“

„Ha, ha! Tak nakonec máš v úmyslu mi požehnání udělit,“ přerušil ho Godfrey. „Jsem spokojený.“

„Ještě jsem neřekl všechno,“ řekl rabi vážně. „Tři dny budeš vládnout, ne víc.“

Godfrey zbledl.

„Vrátím se?“ zeptal se váhavě.

„Ne se svým množstvím vozů. Až dosáhneš tohoto města, tvá ohromná armáda se smrskne na tři koně a tři muže.“

„Dost!“ vykřikl Godfrey. „Pokud si myslíš, že mě svými zlověstnými slovy vyděsíš, tak se mýlíš. A pamatuj si, židovský rabi, tvá slova nebudou zapomenuta. Pokud se nesplní do písmene – pokud budu králem Jeruzaléma čtyři dny nebo se vrátím se čtyřmi muži na koních – zaplatíš pokutu falešného proroka a budeš vydán plamenům. Rozumíš? Budeš vydán smrti.“

„Dobře tomu rozumím,“ odpověděl Raši, docela klidně, „to je věta, kterou ty a tobě podobní rádi pronášíte. Ať už se schválením nebo bez schválení těch, které nazýváte svatými muži. Nejsem to já, kdo se bojí, Godfrey de Bouillon. Nesnažím se nahlížet do budoucnosti, abych si zajistil vlastní bezpečí.“

With these words they parted, the rabbi returning to his prayers and to his studies which have enriched the learning of the Jews, while Godfrey proceeded to lay a trail of innocent Jewish blood along the banks of the Rhine in his march to Palestine.

History has set on record the events of the Crusade. Godfrey, after many battles, laid siege to the Holy City, captured it, and drove the Jews into one of the synagogues and burned them alive. Eight days afterward, his soldiers raised him on their shields and proclaimed him king.

Godfrey was delighted, but two days later he thought the matter over carefully and decided that he could not live in Jerusalem always. So next day he called together his captains and said:

“You have done me great honor. But I must return to Europe, and it would be more befitting that I should be styled Duke of Jerusalem and Guardian of the Holy City than its sovereign.”

That night, however, he suddenly remembered the prediction of Rashi.

“For three days I have been King of Jerusalem,” he muttered. “The rabbi of the Jews spoke truth.”

He could not help wondering whether the rest of the prophecy would be fulfilled, and he became moody. He was joyful when he gained a victory, but there came also disasters, and he was plunged into despondency. The reverses affected the buoyancy of his troops, disease decimated their ranks, and desertions further depleted their numbers. Slowly but surely his mighty army dwindled away to a mere handful of dissatisfied men and decrepit horses.

It was a **ragged** and **wretched**² procession that he led back across Europe, and daily his retinue grew smaller. Men and horses dropped from sheer fatigue helpless by the wayside, and were left there to die, with the hungry vultures perched on trees, patiently waiting for the last flicker of life to depart before they set to work to pick the bones of all flesh.

S těmito slovy se rozešli. Rabi se vrátil ke svým modlitbám a studiu, které obohatilo židovské učení, zatímco Godfrey na svém pochodu do Palestiny dál vyšlapával podél břehů Rýna stezku nevině židovské krve.

Dějiny zaznamenaly události křížové výpravy. Godfrey, po mnoha bitvách, oblehl Svaté město, zmocnil se ho a zahnal Židy do jedné ze synagog, kde je zaživa upálil. Za osm dní ho jeho vojáci vy-zvedli na své štíty a prohlásili králem.

Godfrey byl potěšen, ale za dva dny to pečlivě promyslel. Došel k závěru, že v Jeruzalémě není schopen žít natrvalo. Proto následujícího dne svolal své kapitány a řekl:

„Složili jste mi velkou poctu. Ale musím se vrátit do Evropy. Bude vhodnější, když budu prohlášen vévodou jeruzalémským a strážcem Svatého města než jeho vladařem.“

Té noci si však najednou připomněl předpověď Rašiho.

„Byl jsem králem Jeruzaléma tři dny,“ mumlal. „Židovský rabi mluvil pravdu.“

Byl zvědav, jestli se vyplní i zbytek proroctví, a byl z toho mrzutý. Radoval se, když dosáhl vítězství, ale přišly i pohromy a upadl do malomyslnosti. Vzpoury ovlivnily životaschopnost jeho vojska, nemoc ničila jeho šiky a pak také dezerce oslabovala jejich počet. Pomalu, ale jistě, se jeho mocná armáda scvrkávala na pouhou hrstku nespokojených mužů a sešlých koní.

Zpátky Evropou vedl otrhané a zbídačené procesí a jeho družina se den ze dne zmenšovala. Muži a koně padali naprostým vyčerpáním bezmocně podél cesty a byli tam ponecháni smrti a hladovým supům posazeným na stromech, trpělivě očekávajícím, až zmizí poslední záchrany života, než se dají do práce, aby očesali kosti ode všeho masa.

Godfrey de Bouillon had gained his victory, but at what cost? Thousands of men, women and children had been murdered, thousands of his soldiers had fallen in battle, and now hundreds of others had dropped out of the ranks to end their last hours on the ghastly road that led from Jerusalem back to western Europe. Do you wonder that Godfrey was unhappy, and that he thought every moment of the words of Rashi?

At length he reached the city of Worms where Rashi dwelt. With him were four men, mounted on horses.

“It is well,” he said, with as much cheerfulness as he could muster, as he surveyed the remnants of his once proud army. “The rabbi has failed.”

Godfrey bade his men fall into line behind him and he proudly rode through the gate of the city. As he did so, he heard a cry of alarm. He turned hastily and saw a huge stone falling from the city’s gate. It dropped on the soldier riding just behind him, killing both man and horse.

“You have spoken truth; would that I had taken heed of your words,” he said to the rabbi. “I am a broken man. You will assuredly achieve great fame in Israel.”

And so it has come to pass. Should you, by chance, ever visit the city of Brussels, the capital of Belgium, fail not to look upon the statue of Godfrey de Bouillon, with his sword proudly raised. It stands in the Place Royale but a few minutes’ walk from the synagogue. Should you ever be in the ancient city of Worms that stands on the Rhine, do as other visitors, Jews and Gentiles – enter the synagogue that was built many centuries ago, and you will see the room where Rashi studied and the stone seat on which he sat. And not far from the synagogue you will see the ancient gate of the city, named in honor of Rabbi Solomon ben Isaac, the Rashi Gate. Perhaps it is the very one under which Godfrey de Bouillon passed into the city with his three mounted companions, as the legend tells.

Godfrey de Bouillon získal své vítězství. Ale za jakou cenu? Tisíce mužů, žen a dětí byly zavražděny, tisíce jeho vojáků padly v bitvě a teď stovky dalších vypadly z řad, aby strávily své poslední hodiny na hrozně cestě, která vedla z Jeruzaléma zpátky do západní Evropy. Překvapuje vás, že byl Godfrey nešťastný a že celou dobu myslel na slova Rašiho?

Nakonec dosáhl města Wormsu, kde bydlel Raši. Byli s ním čtyři muži sedící na koni.

„To je dobře,“ řekl v nejlepší náladě, které byl schopen dosáhnout, když přehlížel zbytky své kdysi hrdé armády. „Rabi selhal.“

Godfrey vyzval své muže, aby za ním vytvořili řadu a pyšně projel bránou do města. Když to udělal, uslyšel vyděšené volání. Rychle se ohlédl a uviděl, jak z městské brány padá velký kámen. Spadl na vojáka, který jel hned za ním, a zabil muže i koně.

„Mluvil jsi pravdu. Kéž bych byl dbal na tvá slova,“ řekl rabimu. „Jsem zlomený člověk. Ty určitě v Izraeli dosáhneš velké slávy.“

A tak se stalo. Pokud náhodou někdy navštívíte Brusel, hlavní město Belgie, nezapomeňte se podívat na sochu Godfreye de Bouillon s pyšně vztyčeným mečem. Stojí na Place Royale jen pár minut pěšky od synagogy. Pokud někdy budete ve starobylém městě Wormsu, které se rozkládá na Rýně, tak jako ostatní návštěvníci, židé i pohané, vstupte do synagogy, která byla postavena před mnoha staletími, a uvidíte pokoj, kde Raši studoval, a kamenné křeslo, na kterém seděl. A nedaleko synagogy uvidíte starobylou bránu města, pojmenovanou na počest rabiho Šloma ben Jicchaka, Bránu Rašiho. Snad je to právě ta, kterou Godfrey de Bouillon vjížděl do města doprovázen svými třemi jezdci, jak říká legenda.

Jazykové komentáře

1

If you **will not bless**, perhaps you will deign to raise the veil of the future for me.

Běžně se vyučuje, že po if nemůže následovat will. Jsou ale případy, kdy to možné je. Například když mluvíme o ochotě, což je případ výše uvedené věty: Pokud nejsi ochotný dát požehnání... Dále se if s will používá v nepřímé otázce: Will you do it? I wonder if you will do it. A také pokud věta s if následuje jako výsledek činu z hlavní věty: I'll do it if it will make you happy. (Nejdřív to udělám a bude to mít za výsledek, že budeš šťastný).

2

It was a **ragged** and **wretched** procession...

Koncové ed se obvykle vyslovuje jako d nebo t v závislosti na tom, jestli je před koncovkou znělá či neznělá hláska. Jako id se vyslovuje jen tehdy, když koncovce předchází t nebo d (wanted [wontid]). Existuje ale několik výjimek, kdy se koncové ed vyslovuje id přesto, že před ním t ani d není. Jde o výše uvedená přídavná jména ragged [rægid] a wretched [retʃɪd]. Dále jsou to: aged, blessed, crooked, learned (ve významu učený), naked a wicked.

Cvičení poslechu a výslovnosti

audio 12

He was a bold leader.
He was a cruel man.
They massacred large numbers of Jews.
We are performing a sacred duty.
Blessings are not the gift of man; they are bestowed by Heaven.
He felt sure he would be victorious.
But he stopped his angry words abruptly.
They can foretell events.
Tell me, will I succeed, or fail?
Two men stood facing each other.
He suddenly remembered the prediction.
He became moody.
He thought the matter over carefully.
How dare you defy me!
They dropped from sheer fatigue.
He was plunged into despondency.
Slowly but surely they dwindled away.
At what cost?
What do you mean?
That is enough!
He has failed.
You have spoken the truth.
You will achieve great fame.
I am a broken man.
Do you wonder why he was unhappy?